

Джек Лондон

Силата на силните

Притчите не лъжат, но и лъжците създават притчи.

Дългата брада прекъсна разказа си, облиза мазните си пръсти и ги отри о голите си хълбоци, които набедреникът от космата мечка кожа не можеше да покрие. Около него бяха наклекали трима млади мъже, неговите внуци, Бързоходния елен, Жълтата глава и Страх ме е от мрака. Тримата си приличаха като капки вода. Кожи от диви животни прикриваха части на телата им. Бяха слаби и мършави, с тесни бедра и криви крака, но имаха широки рамене, едри груби ръце и китки, гъсто обрасли с косми. Дългите им коси бяха сплъстени и често някой кичур падаше пред сближените им очи – малки, черни и лъскави птичи очи, които се губеха сред широките им скули и яката, силно издадена напред долна челюст.

Нощта беше ясна и звездна и пред тях, ниско долу в далечината, се разстилаха верига след верига от обрасли с гори хълмове, а небето аленеше от сиянието на вулкан. Зад тях зееше черната паст на пещера и от нея от време на време, на силни пориви появяваше въздушно течение. Пред самите тях пламтеше огън. На една страна лежеше полуразкъсаният труп на мечка, а наоколо му, на почетно разстояние, няколко рунтави, подобни на вълци кучета. До всеки един от мъжете имаше лък, стрели и голяма тояга. В отвора на пещерата, облежани на каменната стена, стояха няколко грубо издялани копия.

– Ето как се преместихме от пещерата на дървото – рече Дългата брада.

Младешите се изсмяха весело като големи деца, защото думите му им припомниха някакъв предишен разказ. Дългата брада също се засмя; петнадесетсантиметровата остра и дълга като губерка кост, промушена през хрущяла на носа му, за

подскача, затанцува и придаде още по-свирепо изражение на лицето му. Той не повтори точно думите, които те бяха запомнили, но издаде с уста няколко животински звука, които означаваха същото.

– И това е първото нещо, което помня от Морската долина – продължи Дългата брада. – Тогава бяхме глупави и наивни хора. Не знаехме тайната на мощта. Защото, запомнете, всяко семейство живееше само и само се грижеше за себе си. Бяхме около трийсет семейства, но силата ни беше разединена. Страхувахме се едни от други. На върха на нашето дърво си построихме сламена колиба, а на площадката отвън винаги имаше купчина камъни за главите на онези, които се осмеляваха да направят опит да ни навестят. Имахме също и копия, и стрели и никога не приближавахме дърветата на другите семейства. Брат ми отиде веднъж

под дървото на Бу-ух, но намери смъртта си, защото Бу-ух му счупи главата.

Старият Бу-ух беше много силен. Говореше се, че можел с един замах да изтръгне главата на човек, но аз не съм чул да го е направил, защото никой не искаше да му даде възможност за това. И баща ми също не пожела. Един ден, когато баща ми беше слязъл долу на брега, Бу-ух подгони майка ми. Тя не можеше да тича бързо, защото предния ден беше ходила в планината да събира диви ягоди и една мечка беше забила нокти в крака ѝ. И така Бу-ух я хвана и я отнесе на своето дърво. Баща ми никога не си я върна обратно. Страхуваше се. – Бу-ух му се зъбеше предизвикателно, но баща ми не се ядосваше. Силната ръка също беше много силен човек. Един от най-добрите риболовци. Но веднъж, както се катерел да търси яйца от чайки, паднал от скалите. И оттогава престана да бъде силен. Започна да кашля и раменете му се присвиха така, че едва не се допираха едно до друго. Тогава баща ми взе жената на Силната ръка. Когато Силната ръка дойде и кашляйки, заобикаля около нашето дърво, баща ми взе да му се смее и да го замеря с камъни. Ето как живеехме по онова време. Не ни идваше на ум да съединим силите си и да станем силни.

– А брат вземаше ли жената на брат си? – попита Бързоходния елен.

– Да, стига да се отделеше да живее на свое дърво.

– Но сега ние не живеем така – възрази Страх ме е от мрака.

– Защото научих бащите ви на по-добър живот – Дългата брада пхна косматата си ръка в разкъсания труп на мечката, измъкна шепа бърбечна лой и я засмука замислено. После отново избърса ръце о голите си хълбоци и продължи. – Всичко това, за което ви разказвам, беше много отдавна, преди да се научим как да живеем по-добре.

– Трябва да сте били много глупави, за да живеете така – забеляза Бързоходния елен, а Жълтата глава изсумтя одобрително.

– Да, глупави бяхме, а после станахме още по-глупави, както ще видите. И все пак опитът ни научи, да, научи ни. Ние, рибоядците, не знаехме, че трябва да съединим силите си, така че силата ни да стане обща. А месоядците от Голямата долина отгатак вододела живееха дружно, дружно ходеха на лов и риболов и дружно воюваха. Един ден те дойдоха в нашата долина. Ние се изпокрихме – всяко семейство в своята пещера или на своето дърво. Месоядците бяха само десетина, но те се биеха дружно, а ние – всеки за себе си.

Дългата брада продължително и объркано запресмята нещо по

пръстите си.

– Ние брояхме шейсет души – най-после успя да преброи той с помощта на устните и пръстите си. – И бяхме много силни, само че не го знаехме. Затова гледахме как десетината мъже нападат дървото на Бу-ух. Бу-ух се бори юнашки, но напусто. А ние само наблюдавахме. Когато неколцина от месоядците се опитаха да се покатерят по дървото, Бу-ух се показа навън, за да измери главите им с камъни. Тогава останалите месоядци, които тъкмо това и чакаха, го обсипаха със стрелите си. Така умря Бу-ух.

След това месоядците нападнаха пещерата на Едноокия. Те накладоха огън в отвора и димът го накара да излезе навън, както направихме ние днес с мечката. Сетне подгониха Шестте пръста по неговото дърво и докато го убиваха заедно с големия му син, ние останалите побягнахме. Месоядците хванаха няколко от нашите жени и убиха двама старци, които не можеха да тичат бързо, а също и няколко деца. Жените отведоха със себе си в Голямата долина.

След това ние, оцелелите, боязливо се върнахме обратно и може би защото се страхувахме и чувствавахме нужда един от друг, взехме да разискваме заедно случилото се. Това беше първият ни съвет – нашият истински първи съвет. И на този съвет ние обединихме нашето племе, защото бяхме получили добър урок. Всеки от десетината месоядци имаше силата на десетина, защото десетината се сражаваха като един човек. Те бяха съединили силите си. Докато ние шестдесетината мъже имахме силата на един човек, защото всеки се бореше сам.

Много дълго говорихме тогава и много трудно се разбирахме, защото още не бяха съчинени думите, с които говорим днес. Много време след това Бръмба измисли най-различни думи, пък и ние самите измислихме по някоя. Накрая обаче се сговорихме да обединим силите си и да посрещнем заедно месоядците, когато те дойдат през вододела да крадат жените ни. Така се изгради племето ни.

Определихме двама души, които да стоят на вододела – единият през деня, а другият през нощта – и да следят дали

не идват месоядците. Това бяха очите на племето. Други шест души също ден и нощ трябваше да стоят будни с тояги, копия и стрели в ръце, готови да се бият. Преди, когато някой отиваше за риба, за миди или яйца от чайки, носеше оръжието си със себе си и половината време търсеше храна, а половината време се оглеждаше наоколо си от страх някой от другите да не го нападне. Сега вече всичко се промени. Мъжете излизаха без оръжие и цялото си време прекарваха в търсене на храна. А

когато жените отиваха в планината да събират корени, диви ягоди, и къпини, петима от десетте мъже отиваха с тях да ги пазят. През цялото време, ден и нощ, очите на племето следяха зорко от върха на вододела.

Но ето че се появиха раздори. Както винаги, заради жените. Мъжете, които нямаха жени, искаха жените на другите мъже и започнаха сбиванията – ту на един смазваха главата, ту друг промушваха с копие. Докато единият от наблюдателите стоял на върха на вододела, някой му откраднал жената и той слезе, за да се бие. Тогава другият наблюдател, от страх да не откраднат и неговата жена, също слезе от вододела. Породиха се разпри и между десетината мъже, които винаги ходеха с оръжието си; сбиха се петима срещу петима, докато най-послед едните побягнаха надолу към брега, а другите се впуснаха да ги гонят.

И така племето остана без очи и без пазачи. Силата ни вече не беше като на шестдесетина. Изобщо нямахме сила. Затова свикахме съвет и създадохме първите закони. По онова време аз бях още хлапак, но добре помня. Решихме, че за да сме силни, не бива да воюваме един срещу друг и създадохме закон, според който, ако някой човек убие друг, него пък племето щеше да го убие. Създадохме и един друг закон: племето да убива всеки, който открадне жената на другиго. Решихме, че ако някой има много голяма сила и тази сила вреди на неговите събратя, то трябва да го убием, тъй че силата му да не вреди повече никому. Защото оставехме ли силата му да злосторствува, събратята му щяха да се изплашат, племето да се разпадне и отново да станем толкова безпомощни, колкото бяхме когато месоядците за първи път ни нападناха и убиха Бу-ух.

Ашикът беше силен човек, много силен и не следваше закона. Следваше само своята сила и подтикван от нея, взе, че открадна жената на Трите миди. Трите миди се опита да го пребори, Ашикът обаче му смаза главата с тоягата си. Но Ашикът беше забравил, че всички ние бяхме обединили силите си да спазваме закона помежду си; убихме го в подножието на неговото дърво и обесихме тялото му на един клон като предупреждение, че законът е по-силен от който и да е човек. Защото ние бяхме законът, всички ние и никой човек не можеше да бъде по-голям от закона.

После дойдоха други неприятности, защото знайте, Бързоходни елене, и ти, Жълта глава, и ти, Страх ме е от мрака, не е лесно да се създаде племе. Имаше много неща, дребни неща за разрешаване, и трябваше да се свикат всички мъже на съвет, за да ги разрешат, а това беше трудно. Събирахме се на съвет сутрин, обед, вечер и посред нощ. От

съвети не ни оставаше време да излизаме да търсим храна, защото винаги имаше някоя дреболия за уреждане, като например тази да се изберат двама нови пазачи, които да заемат мястото на старите на хълма, или да се определи каква част от храната трябва да се заделя за мъжете, които винаги носеха оръжие със себе си и не можеха да си набавят сами храна.

Имахме нужда от главатар, който да разпорежда всички тези неща, който да изразява волята на съвета и да дава сметка за нещата, които е извършил. И избрахме Фитфит за главатар. Той беше силен човек, а също и много хитър и когато се ядосаше, издаваше ей такива звуци – фитфит – също като дива котка.

На десетината мъже, които пазеха племето, бе заръчано, да изградят стена от камъни откъм тясната страна на долината. Жените, по-големите деца, а също и някои от другите мъже им помагаша, докато се издигна здрава и яка стена. След това всички семейства изоставиха пещерите и дърветата си и си построиха сламени колиби зад стената. Колибите бяха обширни и много по-удобни от пещерите и дърветата и всички заживяха по-добре, защото бяхме обединили силите си и бяхме образували племе. Благодарение на стената и на пазачите оставаше ни повече време за лов и риболов и за събиране на корени и горски плодове; имаше много храна, хубава храна и никой не гладуваше. А Трите крака – наричахме го така, защото като момче си беше счупил и двата крака и ходеше с помощта на една тояга – взе семе от дива царевица и го посея в земята около къщата си. Опита се да посади и сладки корени и други растения, които беше намерил в планинските котловини.

Заради безопасността на Морската долина, която стената, наблюдателите и пазачите осигуряваха, заради това, че имаше храна в изобилие, без да трябва да воюваш за нея, надойдоха много семейства от крайбрежните долини и от високите планински възвишения, където бяха живели по-скоро като животни, отколкото като хора. Не мина много време и Морската долина се препълни със семейства. Но преди да стане това, земята, която дотогава беше обща и принадлежеше на всички, бе поделена. Започна се с това, че Трите крака посея царевицата. Но повечето от нас не се интересуваха от земя. Смятахме ограждането на парчетата земя със стени от камък за безсмислица. Имаше храна в изобилие, Какво ни трябваше повече? Спомнях си как баща ми и аз построихме каменните огради на Трите крака и как в замяна на това той ни даде царевица.

И така земята се подели между малцина, а най-голяма част взе Трите крака. Някои, които също си бяха взели от земята, я отстъпиха на

тези малцина срещу царица, сладки корени, мечи кожи и риба; рибата земеделците бяха разменили с риболовците срещу царица. И докато се опомним, от земята вече не беше останало нищо.

Точно по това време умря Фитфит и главатар на племето стана неговият син Кучешкия зъб. Той поиска да стане главатар, защото главатар преди това бил неговият баща. А той се мислеше за по-голям главатар от баща си. Отначало беше добър главатар, работеше много и за съвета оставаше все по-малко и по-малко работа. Тогава в Морската долина се издигна нов глас. Това беше Кривата уста. Ние не го зачитаме много, докато не започна да говори с душите на умрелите. По-късно го нарекохме Тлъстия, защото ядеше прекалено много а нищо не работеше и ставаше все по-охранен и по-тлъст. Един ден Тлъстия ни каза, че знае тайните на мъртвите и че той е гласът на Божеството. Той стана голям приятел на Кучешкия зъб и Кучешкия зъб ни заповяда да построим сламена колиба на Тлъстия. А Тлъстия ограда цялата колиба със свещени знаци и затвори Божеството вътре.

Кучешкият зъб ставаше все по-голям и все по-голям от съвета и когато съветът взе да роптае и каза, че ще избере нов главатар, Тлъстия заговори с гласа на Божеството и каза – не. А Трите крака и другите, които владееха земята, застанаха на страната на Кучешкия зъб. Освен това най-силният човек в съвета беше Морския лъв и земевладелците му дадоха тайно земя и много мечи кожи и кошове с царица. Така че Морския лъв каза, че гласът на Тлъстия наистина е гласът на Божеството и трябва да го слушаме. И скоро след това Морския лъв беше определен за глас на Кучешкия зъб и повечето пъти говореше вместо него.

После провървя на Малкия корем, дребничък и слаб човек, толкова слаб, все едно, че никога не е ял. В устието на реката, там, където пясъчната плитчина разбиваше силата на вълните, той построи голям яз. Никой от нас не беше нито виждал, нито дори сънувал яз дотогава. Той го майстори седмици наред заедно със сина си и жена си, а ние останалите, им се присмивахме, докато те работеха. Но когато язът стана готов, още първия ден той улови в него повече риба, отколкото цялото племе можеше да улови за седмица, и всички бяхме много доволни. На реката имаше още само едно място за яз, но когато баща ми, аз и десетинадванадесет души мъже се захем да направим един много голям яз, от голямата колиба на Кучешкия зъб, която ние му бяхме издигнали, наизлязоха пазачите. Те ни заудряха с копията си и ни казаха да се махаме, защото Малкия корем щял да строи там яз по поръка на Морския лъв, който беше гласът на Кучешкия зъб.

Надигна се ропот и баща ми свика съвет. Но когато се изправи да заговори, Морския лъв прободe гърлото му с копие и той умря. И Кучешкия зъб, и Малкия корем, и Трите крака, и всички, които владееха земята, казаха, че добре е постъпил. А Тлъстия каза, че такава е волята на Божеството. След това никой не смееше да стане и да говори пред съвета и съвет вече нямаше.

Друг един човек, Свинската челюст, започна да отглежда кози. Беше чул, че месоядците го правят и скоро вече имаше много стада. Хората, които, нямаха земя и язове и иначе щяха да гладуват, с радост отидоха да работят за Свинската челюст, грижеха се за козите, пазеха ги от дивите кучета и тигрите и ги водеха по планинските пасища. От своя страна Свинската челюст пък им даваше козе месо, за да се хранят, и кози кожи, за да се обличат, а понякога те разменяха козето месо за риба, царевича и сладки корени.

По това време се появиха и парите. Морския лъв пръв се сети за тях и сподели с Кучешкия зъб и Тлъстия. Нали разбирате, тези тримата вземаха дял от всичко в Морската долина. Всеки трети кош с царевича се падаше на тях, всяка трета риба и всяка трета коза. Срещу това те хранеха пазачите и наблюдателите и останалото задържаха за себе си. Понякога, при голям улов на риба, те просто не знаеха какво да правят със своя дял. И така Морския лъв нареди на жените да започнат да правят пари от раковини – малки кръгли късчета с дупка в средата, изгладени и красиви. Изнизваха ги на връзки и връзките се наричаха пари.

Всяка връзка се равняваше на трийсет или четирийсет риби, а жените, които изнизваха по една връзка на ден, получаваха по две риби всяка. Тези риби Кучешкият зъб, Тлъстия и Морския лъв отделяха от своите дялове, които не можеха да изяждат. Така че всички пари принадлежаха на тях. Тогава те казаха и на другите земевладелци, че те ще вземат своите дялове от царевича и корени в пари, на Малкия корем, че ще вземат своите дялове от риба в пари, на Свинската челюст, че ще вземат дяловете си от кози и сирене в пари. Така че човек, който нямаше нищо, работеше за друг, който имаше, и работата му се заплащаше в пари. С тези пари той си купуваше царевича, риба, месо и сирене. И Трите крака, и собствениците на други неща заплащаха на Кучешкия зъб, на Морския лъв и Тлъстия техните дялове в пари. Те плащаха на пазачите и наблюдателите също в пари, а пазачите и наблюдателите си купуваха храна с тези пари. И понеже парите бяха евтини, Кучешкия зъб направи още много хора пазачи. И понеже парите се правеха евтино, някои хора започнаха сами да си правят пари от раковини. Но пазачите ги

намушкаха

с копия и ги прободоха целите със стрели, защото те искали да разтурят племето. Лошо щеше да бъде да се разтури племето, тогава месоядците щяха да дойдат пред вододела и да ни избият всичките.

Тлъстия беше гласът на Божеството, но той взе Счупеното ребро и го направи жрец, така че Счупеното ребро стана гласа на Тлъстия и говореше вместо него. А двамата си взеха още хора, които да им бъдат слуги. И Малкия корем, и Трите крака, и Свинската челюст си наеха хора, които да се изтягат на слънце около сламените им колиби и да изпълняват техните поръчения и заповеди. И все повече и повече хора напускаха работата, а онези, които оставаха, се трудеха по-усилено отвсякога. Като че ли хората не искаха да работят, а само се стремяха да намерят начин другите да работят вместо-тях. И Кривите очи намери такъв начин. Той свари първото-огнено питие от царевица. И оттогава престана да работи, защото тайно се договори с Кучешкия зъб, и с Тлъстия, и с останалите господари и те решиха, че той единствен ще приготви огненото питие. Но Кривите очи самият не работеше. Други хора варяха питието вместо него, а той им плащаше с пари. След това продаваше огненото питие за пари и всички хора си купуваха. И много връзки пари даде той на Кучешкия зъб и на Морския лъв, и на останалите господари.

Тлъстия и Счупеното ребро подкрепиха Кучешкия зъб, когато той си взе втората жена, а после и третата. Те казаха, че Кучешкия зъб е различен от другите хора, че от него по-високо стои само Божеството, което Тлъстия пази в своята свещена колиба, и Кучешкия зъб каза същото и поиска да разбере кои са тези, които роптаят срещу това колко жени ще си вземе той. На Кучешкия зъб направиха едно голямо кану и той отдели още много мъже от работата, които само лежах на слънце и не правеха нищо друго освен да гребат вместо Кучешкия зъб, когато той се качеше в кануто. Той също така направи Тигровото лице главатар на всички пазачи, Тигровото лице му стана дясна ръка и когато той не харесваше някой човек, Тигровото лице отиваше и го убиваше вместо него. А Тигровото лице си взе друг един човек за дясна ръка, на когото даваше заповеди, и той убиваше вместо него.

Но ето кое беше чудното: колкото повече време минаваше, ние работехме все по-усилено и по-усилено, а получавахме по-малко и по-малко храна.

– А какво ставаше с козите, царевицата и сладките корени и рибата – попита Страх ме е от мрака. – С тях какво ставаше? Нямахме ли храна,

която човек да спечели с труда си?

– Имаше, как да нямаше – потвърди Дългата брада. – Трима души на яза улавяха много повече риба, отколкото можеше да улови цялото племе, преди да го имаше язът. Но нали вече ви казах, че бяхме глупави. Колкото повече храна успявахме

да набавим, толкова по-малко оставаше за нас да се нахраним.

– Не разбирахте ли, че тези малцина, които не са работели нищо, са я изяждали всичката? – попита Жълтата глава. Дългата брада кимна унило:

– Кучешкия зъб тъпчеше псетата си с месо, слугите му, които се излежаваха по цял ден на слънце и нищо не работеха, трупаха лой, а в същото време имаше гладни деца, които заспиваха с плач и при всяко ридание гладът още по-остро ги мъчеше.

Бързоходния елен, подтикнат от този разказ за глада, откъсна едно голямо парче от мечето месо, опече го на една пръчка на въглените и с мляскане го изяде, а Дългата брада

продължи:

– Когато негодувахме, Тлъстия се изправяше и с гласа на Божеството казваше, че Божеството е избрало мъдрите мъже да владеят земята, козите и язовете и огненото питие и че без тези мъдри мъже ние сме щели да бъдем само едни животни както в дните, когато сме живели по дърветата.

И после измежду нас се издигна един, който започна да пее песни за главатаря. Наричаха го Бръмбара, защото беше дребен, с грубовато лице, непохватен в ръцете и не се отличаваше нито в работа, нито в каквото и да било друго нещо. Той обичаше най-глъстите мръвки, най-хубавата риба, прясно издоеното, още топло козе мляко, ранозрейната царевича и най-удобното местенце край огъня. И като взе да пее песни за главатаря, той си намери начин, без да прави нищо, да се охранва. И когато хората все повече и повече роптаеха и някои взеха да замерят с камъни сламената колиба на главатаря, Бръмбара запя една песен колко хубаво било да си рибоядец. Песента му разказваше, че рибоядците били избрани от Божеството, че били най-великият народ, създаден от Божеството. Той пееше, че месоядците били свини, гарвани, пееше колко хубаво и приятно било за рибоядците да се бият и умират, вършейки делото на Божеството – да убиват месоядците. Думите на неговата песен, сякаш запалваха в нас огън и ние се провиквахме да ни поведат срещу месоядците. Забравяхме, че сме гладни и защо сме негодували и с

радост тръгнахме след Тигровото лице през вододела, където избивахме много месоядци, и това ни стигаше.

Но нещата в Морската долина не се оправяха. Единственият начин да се сдобим с храна, беше да работим за Трите крака или Малкия корем, или Свинската челюст, защото не беше останало и късче земя, на която човек да си посее царевица за самия себе си. А често пъти имаше повече хора, отколкото работа при Трите крака и останалите господари. И тези хора гладуваха, гладуваха и жените им, и децата им, и старите им майки. Тигровото лице им казваше да станат пазачи,

ако искат, и много от тях ставаха и след това вече не работеха нищо, а само мушкаха с копията си онези, които работеха и които негодуваха, че хранят толкова лентяи.

И щом започнехме да роптаем, Бръмба запяваше нови песни. Казваше, че Трите крака, Свинската челюст и другите господари били силни хора и затова имали толкова много. Казваше също, че трябвало да сме доволни, дето имало сред нас силни хора, иначе сме щели да загинем от собствената си малостойност и от месоядците. Затова трябвало с радост да оставяме тези силни хора да вземат всичко, което им падне под ръка. И Тлъстия, и Свинската челюст, и Тигровото лице, и всички останали казаха, че това е точно така.

„Добре – рече Дългия зъб, – тогава и аз ще стана силен човек“ – сдоби се с царевица, започна да вари огнено питие и да го продава срещу връзки пари. И когато Кривите очи се оплака, Дългия зъб каза, че и той е силен човек и ако Кривите очи вдига още шум, той ще му счупи главата. Кривите очи се изплаши и отиде да се посъветва с Трите крака и Свинската челюст. След това тримата отидоха да се посъветват с Кучешкия зъб. Кучешкият зъб пък каза нещо на Морския лъв и Морския лъв изпрати скороходец с поръчение до Тигровото лице. А Тигровото лице изпрати стражите си, които изгориха колибата на Дългия зъб заедно с огненото питие, което той беше сварил, и убиха него и семейството му. Тлъстия каза, че правилно са постъпили, а Бръмба запя песен, колко добре е да се спазва законът и каква хубава страна е Морската долина, и как всеки човек, който обича Морската долина, трябва да тръгне да убива месоядците. И отново неговата песен запали огън в нас и ние забравихме да негодуваме.

Имаше и друго чудновато нещо. Когато Малкия корем уловеше толкова много риба, че трябваше да я продава на много хора за малко пари, той изхвърляше голяма част от рибата обратно в морето, за да може да му платят повече пари за това, което е останало. И Трите крака

често оставяше обширни поля да пустеят, за да получи повече пари за царевицата си. А жените, които правеха пари от раковини, направиха повече пари, отколкото бяха нужни, за да се купува с тях, и Кучешкия зъб спря да прави пари. И жените останаха без работа, затова заеха местата на мъжете. Аз работех на яза и получавах по една връзка пари на всеки пет дена. Но след това сестра ми започна да върши моята работа и получаваше една връзка пари на десет дена. Трудът на жените се плащаше по-евтино, а храна имаше по-малко и Тигровото лице ни предложи да станем пазачи. Само че аз не можех да стана пазач, защото бях куц с единия крак и Тигровото лице не искаше да ме вземе. Имаше много други като мене. Ние бяхме недъгави и можехме само да молим за работа или да се грижим за малките деца, докато жените работеха.

Жълтата глава също огладня от разказа и си изпече на въглените къс месо от мечката.

– Но защо вие не се надигнахте и не убихте Трите крака, Свинската челюст, Тлъстия и останалите, за да имате достатъчно храна? – попита Страх ме е от мрака.

– Защото още не разбирахме – отвърна Дългата брада. – Имаше толкова неща, за които да мислим, а и стражите ни мушкаха с копията си. Тлъстия говореше за Божеството, а Бръмбара пееше нови и нови песни. И ако някой съзреше истината и я кажеше, Тигровото лице и стражите му го хващаха и го завързваха за скалите при отлив, така че прииждащите води да го удавят.

И парите бяха странно нещо. Те бяха като песните на Бръмбара. Уж всичко им беше наред, а всъщност не беше, така. ние бавно разбирахме това. Кучешкия зъб започна да си крие Парите. Трупаше ги на голям куп в една сламена колиба, която се пазеше ден и нощ от стражи. И колкото по-голям куп натрупваше той в колибата, толкова по-скъпи ставаха парите, така че човек работеше много по-дълго за един наниз пари, отколкото преди. Пък и непрекъснато се говореше за война с месоядците и Кучешкия зъб, и Тигровото лице напълниха много колиби с царевица, сушена риба, пушено козе месо и сирене. И тези планини от храна стояха натрупани там, а хората нямаха какво да ядат. Но какво значение имаше това? Когато народът възроптаеше много високо, Бръмбара запяваше нова песен, а Тлъстия казваше, че по нареждане на Божеството трябва да избиваме месоядците; Тигровото лице ни повеждаше през вододела да убиваме и да бъдем убити. Аз не ставах за пазач и да лежа и да се угодявам под слънцето, но започнеше ли война, Тигровото лице с радост ме вземаше със себе си. И като изядяхме струпаната в колибите

храна, спирахме да се бием и отивахме отново да работим, за да натрупаме нова храна.

– Та вие сте били без ум – каза Бързоходния елен.

– Да, наистина бяхме без ум – съгласи се Дългата брада. – Всичко беше толкова странно. Но веднъж Разцепения нос каза, че нещата не вървят както трябва. Каза, че наистина сме станали по-силни, като сме събрали силите си наедно. И каза също, че е било правилно отначало, още когато образувахме племето си, да отнемаме силата на онези, които вредяха на останалите – разбиваха главите на братята си и крадяха братовите си жени. А сега, каза той, племето ни не ставало по-силно, а ставало по-слабо, защото имало хора с друг вид сила, която пакостяла на племето – хора като Трите крака, който имал силата на земята; или силата на яза като Малкия корем, или силата на козето месо като Свинската челюст. И това, което трябвало да направим, каза Разцепения нос, било да отнемем от тези хора пакостната им сила, да ги накараме да отидат на работа и който не работи, да не му даваме да яде.

Но Бърмбара запя песен за хората като Разцепения нос, които искали да се върнат назад и да заживеят отново по дърветата.

А Разцепения нос каза – не, той не искал да се върне назад, а да върви напред; че хората ставали силни само когато обединели силите си, и ако рибоядците съберели силите си с месоядците, нямало да има вече война и наблюдатели и пазачи и ако всички започнели да работят, щяло да има толкова много храна, че всеки щял да работи само по два часа на ден.

Тогава Бърмбара запя отново и в песента си каза, че Разцепения нос бил мързеливец и след това изпя „Песента на пчелите“. Това беше една чудновата песен и който я чуеше, загубваше ума си, сякаш беше пил от силното огнено питие. В песента се говореше за рой пчели и за една злосторна оса, която дошла да живее при пчелите и им крадяла всичкия мед. Осата била мързелива и ги учела, че няма нужда да се работи; казвала им също да се сприятелят с мечките, които не били крадци на мед, а много добри приятели. Бърмбара пееше с изопачени думи и тези, които слушаха, разбираха, че роят пчели е племето на Морската долина, че мечките са месоядците и че ленивата оса е Разцепения нос. Когато Бърмбара продължи да пее, че пчелите послушали осата и накрая едва не загинали, хората взеха да се бунтуват и роптаят и когато Бърмбара довърши песента – че най-после добрите пчели се надигнали и нажилили осата до смърт, хората събраха камъни от земята и замериха Разцепения нос, докато го убиха и от него остана да се вижда само купчината

камъни, с които го бяха затрупали. И много от бедните хора, които оставаха без сили от дългата и тежка работа и нямаха какво да ядат, също помагаша и хвърляха камъни по Разцепения нос.

И след смъртта на Разцепения нос само един човек се осмели да стане и открито да възроптае и този човек беше Косматото лице. „Кои са силните?“ – попита той. – Ние сме силните, ние, и сме по-силни от Кучешкия зъб и Тигровото лице, от Трите крака, Свинската челюст и всички онези, които не работят нищо, ядат много и ни вредят с пакостната си сила, която е лоша сила. Хората, които робуват, не са силни. Ако човекът, който откри ползата и изгодата от огъня, се беше възползувал от силата си, ние щяхме да му станем роби както-днес сме роби на Малкия корем, който откри ползата от язовете, и на хората, които откриха ползата от земята, лозите и огненото питие. Преди, когато живеехме по дърветата, братя мои, никой от нас не беше в безопасност. Но сега вече не се бием помежду си, защото обединихме силите си. Тогава нека не се бием повече и с месоядците. Нека съберем нашите и техните сили заедно и наистина ще станем силни. Ще излизаме

заедно на лов, рибоядците и месоядците, и ще избиваме тигрите и лъвовете, и вълците, и дивите кучета; и ще пасем козите си по всичките склонове, и ще засаждаме с царевица и сладки корени всички планински котловини. Тогава ще бъдем толкова силни, че всички диви животни ще бягат от нас, за да не загинат. И нищо няма да може да ни пребори, защото силата на всеки един от нас ще се равнява на силата на всички хора на света.

Ето това каза Косматото лице и те го убиха. Защото рекоха те, той бил безумен човек и искал да се върне да живее отново по дърветата. Много беше чудно. Когато някой се надигаше и искаше да тръгне напред, всички онези, които нищо не работеха, казваха, че се връщал назад и трябвало да го убият. А бедните хора бяха глупави и им помагаша, за да го убият с камъни. Всички бяхме глупави освен онези, които ядяха много и нищо не работеха. Глупавите ги наричаха мъдри, а мъдрите ги убиваха с камъни. Който работеше, нямаше какво да яде, а който не работеше, ядеше много.

И племето взе да отслабва. Децата бяха слаботелесни и болнави. И като не си дояждахме, налетяха ни неизвестни болести и взехме да умираме като мухи. Тогава ни нападнаха месоядците. Много пъти Тигровото лице ни беше водил през вододела да ги избиваме и те дойдоха да се изплатят с кръв. Ние бяхме много изнемощели и болни, за да застанем при голямата стена. И те ни избиха всичките. Пощадиха само някои

жени, които взеха със себе си. Бръмба и аз избягахме и аз се укрех в най-дивите места, станах ловец и вече не гладувах. Откраднах си една жена от месоядците и отидох да живея в пещерите, горе в планината, където те не можеха да ме намерят. Родиха ни се трима сина и всеки от тях си открадна жена от месоядците. Останалото знаете, защото сте синове на моите синове.

– А Бръмба? – попита Бързоходния елен. – Какво стана с него?

– Той отиде да живее при месоядците и да пее песни за главатаря им. Сега е вече стар, но все още пее същите стари песни; и когато някой надигне глава и поиска да тръгне напред, той запява, че човекът искал да се върне назад и да живее по дърветата.

Дългата брада бръкна в разкъсания труп на мечката, извади шепа лой и я засмука с беззъбата си уста.

– Някой ден – каза той, като избърса ръце о хълбоците си – глупците ще измрат и онези, които ще останат да живеят, ще тръгнат напред. Те ще бъдат силни, защото ще съберат силите си и в целия свят никой с никого няма да се бие. Няма да има стражи и наблюдатели по стените. Всички диви животни ще бъдат избити и както каза Косматото лице, по всички склонове ще пасат кози и всички поля ще бъдат засети с царевича, сладки корени. Всички хора ще бъдат братя и никой няма да се излежава без работа на слънце и да чака другите да го хранят. Но всичко това ще стане тогава, когато глупците ще са вече измрели и когато няма да има вече певци да пеят „Песента на пчелите“. Защото пчелите не са хора.

КРАЙ

Jack London
The Strength of the Strong, 1909

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране и обработка: Сергей Дубина, април 2003

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2191>]